

Posudek bakalářské práce Jany Jamrichové:

VÝZNAM SEXUÁLNÍ VÝCHOVY PRO ŽIVOT LIDÍ S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM A JEJÍ VÝUKA NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH

Autorka si dala za cíl své práce doložit smysluplnost sexuální výchovy u dětí (dospělých) s mentálním postižením a podpořit jejich právo na prožívání vlastní sexuality. Silná zainteresovanost autorky bohužel nevedla k celistvému a pečlivému zpracování zajímavého tématu po věcné ani formální stránce.

První kapitola je věnována zaměření a důvodu sepsání bakalářské práce a jejím cílům, které jsou formulovány v citově zabarveném vyprávění namísto odborného jazyka. Nejde bohužel o poslední „vyprávěnou“ pasáž tohoto textu. Ačkoli se ve velmi stručném Úvodu (kapitola 2) dočteme o přirozenosti sexuálních potřeb u všech lidí bez rozdílu, o jejich individuálnosti, o sexuálních pocitech a o sexuální výchově, nenajdeme v celé práci vymezení základních (výchozích) pojmů jako je sexualita, sexuální potřeby (příp. i jejich vývoj), projevy sexuality, zvláštnosti prožívání sexuality u lidí s mentálním postižením, rizika, dilemata aj.

Kapitola 3 zabývající se stupni mentálního postižení a sexuální výchovy (dále jen SV) je dle mého názoru také příliš stručná na to, aby ilustrovala kognitivní, emocionální a sociální schopnosti (možnosti) dětí s lehkým a středně těžkým mentálním postižením, z nichž je třeba vycházet, pokud se chceme vžít do jejich světa a pomáhat jim realizovat jejich práva i povinnosti podle obou v práci zmíněných deklarací.

V kapitole 4 se dovídáme o podmínkách vyučování SV na základních školách, o rámcových a školských vzdělávacích plánech, které jsou doplněny několika konkrétními příklady základních škol praktických a základních škol speciálních. U těchto praktických příkladů bychom očekávali vyhodnocení ve vztahu k SV lidí s mentálním postižením, to však chybí. Přínosná je část věnovaná základní škola speciální v Jihlavě, kde autorka popisuje konkrétní podobu a metody výuky SV. Závěrečná část věnovaná osobnosti učitele SV je opět stručná a nereflekovaná.

Kapitola 5 popisuje obsah a témata SV. Autorka se bohužel nadržuje jednoduchého, v pedagogice důležitého schématu cíl – obsah – metody – formy. Text není logický, systematický, je nepřehledný, nekonkrétní, cíle SV pro lidi s mentálním postižením se objeví až v 9. kapitole jako „význam SV“, chybí vyučovací metody aj. V kapitole 6 o specifikách SV nacházíme částečně jak obsahy, tak cíle a metody SV, text není logický.

Kapitola 7 se týká učebních textů užívaných ve výuce SV na základních školách praktických a speciálních. Zajímavá a chválená publikace „Konečně to chápou“ je charakterizována poměrně podrobně, avšak o soustavě učebních materiálů „Učíme se pro život“ jen pár řádek (výčet témat), které nenapoví nic o celku. Čtenář by dále uvítal informace o vydání obou učebnic již přímo v textu.

Principy SV podle Täubnera (kapitola 8) jsou, zdá se, převzaty bez výhrad, ačkoli bychom např. podle důležitosti principu odbornosti učitele SV a jeho osobnosti (8.11) a vytvoření přátelské, důvěrné atmosféry (8.12) nečekali až na závěr. Uznání práv dětí s mentálním postižením na informace, prevence pohlavního zneužívání, prevence komerčního sexuálního zneužívání, rozvoj mezilidských vztahů, seznámení se s právy na sexualitu, kultivaci sexuálních projevů, podpora zodpovědnosti a výchova k rodičovství v kapitole o významu SV (9. kapitola) můžeme považovat za cíle SV.

Rozhovory s lidmi s mentálním postižením na téma SV v kapitole 10 jsou zajímavé, autorka je vyhodnocuje. Doplnění charakteru postižení a situací dotazovaných (např. způsob vzdělávání aj.) by prohloubilo výpovědní hodnotu zaznamenaných odpovědí.

Závěr bakalářské práce je spíše neformální úvahou autorky než zhodnocením toho, o čem ve svém textu na základě odborné literatury i zkušeností bádala. Její zápal pro uskutečnění práva lidí s mentálním postižením na vlastní sexuální život je sympatický. Úroveň práce by kromě prostudování několika zahraničních pramenů prospělo respektování normy ISO 690 o bibliografických citacích v seznamu použité literatury.

Formálně by bylo vhodné nečíslovat již od rubu prvního titulního listu (práce má 2 titulní listy), ani čestné prohlášení, anotaci a klíčová slova, obsah, ale až skutečný začátek textu (zde Cíl práce, s. 10). U závěrečných akademických prací je dále zvykem jednostranný tisk textu (podrobné podmínky jistě zpracovává nějaký oficiální manuál pro psaní bakalářských a diplomových prací na UK ETF - JABOK). Opticky upoutají poloprázdné stránky a jednodušnost textu (informace nejsou přehledné). Jazyk práce kolísá mezi odborností a mluveným slovem či vyprávěním, gramaticky je na velmi dobré úrovni, stylisticky ruší nadužívání vyprávěcího stylu a časté opakování ukazovacích zájmen. Rozsah práce je splněn.

NAVRHOVANÉ OTÁZKY:

Můžete konkrétně upřesnit, co jsou sexuální potřeby? Jak se projevují? Jaké má sexualita lidí s mentálním postižením zvláštnosti?

Jak je praktikována SV v některé zemi EU? Jaký je přístup k sexualitě lidí s mentálním postižením v zahraničí?

Doporučuji k obhajobě a hodnotím stupněm E – dostatečně.

20. srpna 2009

Mgr. Olga Klímová